

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

**2026-YIL / AVGUST / 8-SON,
II-QISM**

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, avgust.
II-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdulkarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNING AHAMIYATI.....	12
Usmonova Zarina	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING HUQUQIY MEXANIZMLARI VA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	19
Zaripova Sabrina Zafar qizi	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK TARMOG'IDA INTEGRATSIYALASHGAN MENEJMENT TIZIMINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA ASOSIDA JORIY ETISH: SAMARADORLIK, TO'SIQLAR VA ISTIQBOLLAR.....	25
Sobirov Shohruh Shuxratovich	
ISTE'MOLCHILAR ORASIDA IJTIMOIIY TARMOQLARDAGI QISQA FORMATLI VIDEOKONTENTNING IMPULSIV XARID XATTI-HARAKATLARIGA TA'SIRI.....	30
Ra'no Balxiboyeva Davron qizi	
KAPITAL BOZORI ORQALI TIJORAT BANKLARI RESURS BAZASINI KENGAYTIRISH YO'LLARI.....	40
Otabek Oltiboyev	
TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA RAQAMLASHTIRISHNING YALPI TALAB O'ZGARISHIGA TA'SIRI TAHLILI.....	45
Ochilov Laziz Siddiqovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ SIYOSATINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA YANGI ISLOHOTLARNING MAKROIQTISODIY TAHLILI.....	54
Sanakulova Iroda Abrorovna	
GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA CHO'L YAYLOVLARI IXTISOSLASHUVINI MOSLASHTIRISHNING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI VA ILG'OR XORIJIY TAJRIBA (O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QIZILQUM CHO'L YAYLOVLARI MISOLIDA)	61
Kozokov Najmiddin Isomiddinovich	
XALQARO OLIY TA'LIM TIZIMLARIDA UNIVERSITET BOSHQARUVINING TRANSFORMATSIYASI: INSTITUTSIONAL AVTONOMIYA, HISOBDOIRLIK VA STRATEGIK BOSHQARUV MODELLARI	68
Tursunmuratov Sherzod Turdimuratovich	
THREE GENERATIONS OF REFORM: GOVERNANCE PARADIGMS AND THE MEASUREMENT GAP IN UZBEKISTAN'S SUSTAINABLE DEVELOPMENT TRANSITION	76
Salakhutdinova Yulduz Golibovna	
ГЕНЕРАТИВНЫЙ ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ТРАНСФОРМАЦИЯ КОНТЕНТ-МАРКЕТИНГА	82
Умарова Нозанин Алишерзода	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	88
Sapayev Abduljalol Odinayevich	
TIJORAT BANKLARIDA TO'LOV TIZIMLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH	96
Berdiboyev Oltinboy Abdiboqi o'g'li	
UMUMIY IQTISODIY MUVOZANAT NAZARIYASINING ZAMONAVIY TALQINI.....	102
Murodov Alisher Murodjon o'g'li	
РОЛЬ СИСТЕМЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО МЕНЕДЖМЕНТА В ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ И НАПРАВЛЕНИЯ ЕЁ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ	106
Уралова Сожида Анвар кизи	
JIZZAX VILOYATI TURIZMINING RIVOJLANISH DINAMIKASI, TUZILMASI VA ISTIQBOLLARI (2016–2024-YILLAR)	112

Mamadiyorov Adhamjon Qo'chqar o'g'li KREATIV INDUSTRIYALARNI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI VA DAROMADLARINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	121
Ulug'bekov Sardorbek Ulug'bekovich TIJORAT BANKLARIDA KREDITLASH AMALIYOTI SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA KO'RSATKICHLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	128
Turdiyev Eralijon Muxtarovich OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BUDJETDAN TASHQARI TUSHUMLAR AUDITINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	134
Abduraxmonov Saidqosimxon Abduhamid o'g'li CHAKANA BANK XIZMATLARINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISHNING NAZARIY JIHATLARI	138
Asqarov Fayzullo G'iyosiddin o'g'li RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BILIM VA MALAKALARNI RAQAMLI BAHOLASH TIZIMINING NAZARIY-IQTISODIY ASOSLARI	148
Abdiyev Nosir Raximovich Muzaffarova Mohira Nuraliyevna O'ZBEKISTON BANK SEKTORIDA MOLIYAVIY JINOYATLARGA QARSHI KURASHISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	154
Berdiboyev Oltinboy Abdiboqi o'g'li SURXONDARYO VILOYATIDA TURIZM INFRATUZILMASINING HUDUDIIY RIVOJLANISH DARAJASINI QIYOSIY BAHOLASH	160
Omonova Nigora Bahodir qizi ZAMONAVIY TO'LOV TIZIMLARINING INSTITUTSIONAL RIVOJLANISHINI STRATEGIK BOSHQARISH MEXANIZMLARI	167
Iskandarov Xurshid Iskandarovich TEXNOLOGIK AVLOD ALMASHINISHI SHAROITIDA ALOQA KORXONALARI TOVAR-MODDIY ZAXIRALARINING QADRSIZLANISHINI HISOBGA OLISH USLUBIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	175
Jamilov Jushqin Jonon o'g'li SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISH DARAJASINI ANFIS ASOSIDA MODELLASHTIRISH	181
Avazova Nafisa Namazovna O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING RAQAMLI RIVOJLANISHINI BAHOLASH: O'ZSME-DDI MODULINING METODOLOGIYASI VA AMALIY JORIY ETISH MEXANIZMI	186
Rajabov Sirojiddin Mansurovich ISLOM MOLIYASI TAMOYILLARINING IQTISODIY SAMARADORLIKNI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI	193
Kenjaeva Durdona Ravshan qizi ФАКТОРНЫЙ АНАЛИЗ КАК ИНСТРУМЕНТ ИССЛЕДОВАНИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	198
Аюбов Ойбек Улугбек угли YASHIRIN IQTISODIYOTGA QARSHI KURASHISHDA MA'LUMOTLAR TAHLILINI MATEMATIK MODELLASHTIRISH	204
Raximov Sarvarbek Abdumutalibjonovich KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI QO'LLAB-QUVVATLASH, ULARNI MOLIYALASHTIRISHNI RAG'BATLANTIRISH BO'YICHA CHORA-TADBIRLARNING ASOSIY YO'NALISHLARI	211
Umarova Gulzodxon Qodirbekovna MEHMONXONA XO'JALIKLARI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INTEGRAL MEXANIZMI VA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	216
Rahimov Hasan Abdusaitovich NOMODDIY AKTIVLAR BO'YICHA OSHKORALIKNI TAKOMILLASHTIRISH VA MILLIY HISOBNI XALQARO STANDARTLAR BILAN UYG'UNLASHTIRISH	221

Ishankulov Izzatilla Nurillayevich SANOATLASHTIRISH ORQALI MILLIY IQTISODIYOT RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASHDA UNUMDORLIK OMILI.....	226
Erkayev Akrom Normuxammadovich INNOVATSION O'ZGARISHLAR ASOSIDA AHOLI FAROVONLIGINI OSHIRISHNING 2030-YILGACHA MO'LJALLANGAN PROGNOZ SSENARIYLARI VA ULARNING SEZGIRLIK TAHLILI	232
Amrullayev Dadaxon ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ УЯЗВИМОСТИ СТРАН ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ И СТРУКТУРНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	237
Эркинбаева Камила Жавланбековна TIJORAT BANKLARI BIZNES MODELINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: ZAMONAVIY TENDENSIYALAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	243
Sh. Nurullayeva S. Narimonov OLIY TA'LIMDA RAQAMLI EKOTIZIMNI SHAKLLANTIRISHDAGI XAVF-XATARLAR (RISKLAR) VA BOSHQARUV MUAMMOLARI.....	249
Pirmanov Oxunjon Baxridin o'g'li НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	256
Шомуродов Равшан Турсункулович Хакимов Хафизбек Хамза угли Джумабаева Гаянэ Рахимовна YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA AVTOTRANSPORT XIZMATLARI BOZORINING RAQOBATBARDOSHLIGINI EKOLOGIK-IQTISODIY OMILLAR ASOSIDA OSHIRISH YO'LLARI	263
Sultanov Sulaymon Safarboy o'g'li TIJORAT BANKLARIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI KREDITLASH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA UNI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	269
Abdushukurova Mehribonu Dilmurod qizi CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH, YER RESURSLARIDAN FOYDALANISH VA AHOLINING XARID QOBILİYATI MUVOFIQLIGINI BAHOLASH	276
Ramazonov Zafar Ulug'bekovich ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ СТРАХОВОГО РЫНКА	281
Мирахмедова Мафтуна Ибрагимовна TIJORAT BANKLARIDA FOIZ SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING AMALIY JIATLARI.....	288
Orifova Dilnoza Obid qizi XALQARO KREDIT LINIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	295
Aliyev Bekzod Ilhomovich ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ УЧЁТА И АНАЛИЗА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ВЫСШИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ	301
Холикова Дурдона Бунёдjon кизи TOSHKENT VILOYATIDA ISHLAB CHIQRISH SOHASIDA KICHIK BIZNESNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HUDUDII DIFFERENSIATSIYASI	308
Salimov Burxoniddin IJTIMOIY-IQTISODIY ADOLATNI TA'MINLASHDA SINERGETIK YONDASHUV: ZANJIRLI ADOLAT KONSEPSIYASI.....	314
Alimov Nasimjon Hoshimovich AQLLI SHAHAR TIZIMIDA IJTIMOIY SOHA BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING TASHKILII-IQTISODIY MEXANIZMLARI.....	319

Radjabov Bunyod Abduxalilovich QO'SHILGAN QIYMATNI TAQSIMLASHNING SAMARALI SOLIQ MEKANIZMIGA OID XORIJ TAJRIBALARI.....	326
A.A. Bobomurodov O'ZBEKISTONNING "YASHIL IQTISODIYOT" TIZIMIGA O'TISH ZARURIYATI VA XIZMATLAR SOHASI UCHUN IQTISODIY AHAMIYATI.....	333
Y.M.Xalikov OLIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA AKADEMIK FAOLIYATNI BOSHQARISHNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI.....	342
Ixtiyorov Bekzod Zulfiqor o'g'li YOSHLARNING RAQAMLI MEHNAT PLATFORMALARIDA BARQAROR BANDLIGINI RISKKA ASOSLANGAN STRATEGIK BOSHQARISH.....	349
Palvonova Sevara Baxromovna RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	355
Almanov Ilhom Sultonovich MAKTABGACHA TA'LIM XIZMATLARINI GEYMIKATSIYALASH ASOSIDA TA'LIM SIFATI VA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH	362
Aslonova Rushano Ilxomovna KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY NATIJADORLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH.....	368
Tursunxo'jayeva Gulnoza Jamoliddin qizi HUDUDLARNING IQTISODIY RIVOJLANISHIDA ISTE'MOLCHILAR HUQUQLARINI HIMOYA QILISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	374
Xolmatov Azamatjon Abdupattoyevich СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКСПОРТА В УЗБЕКИСТАНЕ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭКСПОРТНОЙ АКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ	380
Муниса Турдибаева LOYIHA MENEJERLARINING SOFT SKILLS KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING LOYIHALAR IQTISODIY SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	394
Zairova Farida To'xtamurod qizi TIBBIY XIZMAT KO'RSATUVCHI KORXONALAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TIZIMIDAN FOYDALANISH.....	400
O'roqov Firdavs Ortiqniyoz o'g'li RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KORXONALAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	407
Jumaev Sohob Baxodirovich O'ZBEKISTONDA RAQAMLI VA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING TRANSFORMATSIYON MODEL.....	412
Murodullayeva Guljaxon A'zamjon qizi INSON KAPITALINI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY VA USLUBIY ASOSLARI	418
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O'ZBEKISTONNING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARI	426
Olimboyeva Nazokat Abdujabbor qizi KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARIDA INTEGRALLASHGAN RISKKA YO'NALTIRILGAN AUDIT MODELIDAN FOYDALANISH USLUBIYOTI.....	431
Muydinov Erkin Jamaldinovich MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INSTITUSIONAL MEKANIZMLARI	441
Bekbergenov G'ayrat Shuxratovich YENGIL SANOAT KORXONALARINING EKSPORT FAOLIYATINI SOLIQ MEKANIZMLARI ASOSIDA MOLIVAVIY RAG'BATLANTIRISH	446

O'rinova Umida Qodirjonovna SOG'LIQNI SAQLASHNING YAGONA RAQAMLI EKOTIZIMIDA KIBERXAVFSIZLIK RISKLARINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	450
Turayeva Nafisa Odiljonovna XORAZM VILOYATIDA YER BOZORI INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	456
Ubaydov Mirshod Ismailovich O'ZBEKISTON UY-JOY BOZORIDA MOLIVAVIY PUFAX XAVFINI BAHOLASH: INTEGRAL INDEKSNi SHAKLLANTIRISH VA EKONOMETRIK TAHLIL	462
Botirov Islombek Ulug'bek o'g'li SUTCHILIKGA IXTISOSLASHGAN CHORVACHILIK KORXONALARIDA TANNARXNING BUXGALTERIYA HISOBINING OBYEKTI SIFATIDA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	467
Razzoqov Abbas Abdumalik o'g'li BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIVAVIY XATO VA NOMUVOFIQLIKLAR ICHKI AUDITINING INSTITUTIONAL-TASHKILIY MEKANIZMI	472
Mulayev Farxod Alisherovich SHAHAR INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK BARQARORLIK TAMOYILLARINI JORIY ETISH: MUAMMOLAR, INNOVATION YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR.....	477
Nurtayev Zaxriddin SANOATNING «DRAYVER» SOHALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI IQTISODIY O'SISHNI JADALLASHTIRISH	482
Xolbozorov Muzraf Yusup o'g'li СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ЦИФРОВОГО СТРАХОВАНИЯ ТУРИСТСКИХ РИСКОВ В УЗБЕКИСТАНЕ	489
Усманова Азиза Бахтиер кизи TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN AHOLIGA KO'RSATILADIGAN XIZMATLARNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI.....	497
Rajabov Saidrasul Xalil o'g'li AYOLLAR TADBIRKORLIGI VA GENDER TENGLIGI: XITOIY VA O'ZBEKISTON MEHNAT BOZORLARI TRANSFORMATSIYASI MISOLIDA	504
Xasanova Shaxzoda SOLIQ TIZIMIDA MARKIROVKALASH ORQALI XUFIYONA IQTISODIYOT VA SOLIQDAN QOCHISHNI QISQARTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	510
Ismailov Bobir Salomovich MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA BOSHQARUV HISOBOTI METODOLOGIYASINI SHAKLLANTIRISH KONSEPSIYALARI	517
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna HUDUDIIY IQTISODIY TIZIMNI INNOVATION BOSHQARISHDA "INNOVATION EKOTIZIM" KONSEPSIYASI ASOSIDA ICHKI VA TASHQI MUHITLAR O'RTASIDAGI DINAMIK O'ZARO TA'SIRLARNI BAHOLASH.....	521
Xolov Azimjon ECONOMIC AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS FOR THE DEVELOPMENT OF GREEN TOURISM	530
Abdurashidova Mahfuza Tolibjon kizi TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	534
Kulboyeva Nargiz Majitovna SAVDO XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	545
Raxmanov Sherzod Shuxratovich АКТУАЛЬНОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ АУДИТА ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	552
Абдуллаева Ш.Э. Чернушкина Л.А. O'ZBEKISTONDA JADAL URBANIZATSIYA SHAROITIDA YASHIL IQTISODIYOT	

TAMOYILLARINI SHAHARSOZLIKKA INTEGRATSIYA QILISH.....	557
Azamiddin Quldashev	
MANAGEMENT OF CULTURAL HERITAGE IN TOURIST DESTINATIONS OF UZBEKISTAN: THE CASE OF THE NEWLY RESTORED IMAM AL-BUKHARI COMPLEX	562
Saidzoda Shakhlokhon Murodilloevna	
O'ZBEKISTONDA PENSIYA TIZIMINING HOZIRGI HOLATI VA MINTAQAVIY TAHLILI	568
Jumabayeva Kumush Botir qizi	
CIVIL-MILITARY COOPERATION AND SOCIOECONOMIC DEVELOPMENT IN NIGERIA: A STATISTICAL ASSESSMENT OF EDUCATIONAL AND LEGAL POLICY OUTCOMES.....	578
Adams Adah Otakwu	
Muhammad Auwal Sule	
Blessing Onyanta Otakwu	
Mercy Omoo Otakwu	
SOCIAL CONDITIONS AND ORGANISED CRIMINALITY IN NIGERIA: IMPLICATIONS FOR LAW ENFORCEMENT AND SOCIAL POLICY	591
Adams Adah Otakwu	
Muhammad Auwal Sule	
TEMIR YO'L TRANSPORTI KORXONALARINING EKOLOGIK-IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODIK ASOSLARI.....	601
Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	
KICHIK BIZNESDA BANDLIKNI OSHIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI TIZIMLASHTIRISH VA BAHOLASHNING EKONOMETRIK YONDASHUVLARI.....	607
Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
KOMPETENSIYA MATRIKSINING MEHNAT BOZORIDAGI AHAMIYATI VA UNING O'ZBEKISTON UCHUN INSTITUTSIONAL JIHATLARI	616
Kurbanbayeva Sevara Marat qizi	
BYUDJET YO'QOTISHLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA KO'P O'LCHOVLI TASNIFI (RISK-MENEJMENT KONTEKSTIDA)	623
Jasur Nurmatov	
ФОРМИРОВАНИЕ ИНТЕГРИРОВАННОЙ ТУРИСТСКОЙ ЭКОСИСТЕМЫ КАК ОСНОВА КОМПЛЕКСНОГО РАЗВИТИЯ ТУРИСТСКОЙ ИНДУСТРИИ УЗБЕКИСТАНА.....	630
Абзалова Нозимахон Нодирбек кизи	
XORIJYIY MAMLAKATLARNI SANOATLASHUV MODELLARINING QIYOSIY TAHLILI VA ULARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	636
Erkayev Akrom Normuxammadovich	
TIJORAT BANKLARINING KORXONALAR INNOVATSION-INVESTITSIYAVIY TALABLARINI TA'MINLASHDAGI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	642
Gafurova Dilshoda Farxotovna	
HUDUDLARNING IQTISODIY-IJTIMOIIY RIVOJLANISHIDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	646
Muxamadjanov Shaxriyor Solijon o'g'li	
IJTIMOIIY TARMOQLARDAGI MARKETING KONTENTINING ISTE'MOLCHILARNING XARID QILISH NIYATIGA TA'SIRINI BAHOLASH	652
Tilavkobilova Mehriniso Isomiddin qizi	
YASHIL LOYIHALARNI MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARINING TASNIFI VA ULARNING BANK TIZIMIDAGI O'RNI	658
Sobirov Bobur Oybek o'g'li	
ЦИФРОВАЯ ТАМОЖНЯ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ УЗБЕКИСТАНА: ОТ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА К НАЦИОНАЛЬНЫМ ЦИФРОВЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ.....	663
Сейдеметова Эльмира Оралбай кизи	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURISTIK-IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH USLUBIYOTI	667
Sharofiddinov Shohabbos Xayrullayevich	
O'ZBEKISTONDA MOLIAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIGA (IFRS) O'TISH SHAROITIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TRANSFORMATSIYA QILISH MUAMMOLARI	675

To'rayeva Farida Rustam qizi	
TURIZM SOHASIDA INSON KAPITALI RESURLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI.....	680
Xakimova Zavqiya Umarbek qizi	
RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARI VA BIZNESNI RAQAMLASHTIRISH: MOLIYAVIY INKLYUZIYA, YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH VA SOLIQ TUSHUMLARI (XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON UCHUN TAVSIYALAR).....	684
Shonazarov Ashurali Akabayevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING YOPILISH XAVFINI BAHOLASH: OMILLI TAHLIL	691
Akbarova Barno Shuxratovna	
ОСОБЕННОСТИ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ И ЗА РУБЕЖОМ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ.....	697
Исмагуллаев Акмаль Исмагуллаевич	
BANK DAROMADLARI BARQARORLIGINING KAPITALLASHUV DARAJASIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	705
Tursunov Mustafo Mirzayevich	
CHAKANA SAVDODA NARX SHAKLLANISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI.....	713
Xabibullayev Anvar Shovkat o'g'li	
GLOBAL IQTISODIYOTDA JANUBIY KOREYA MODEL: SAMSUNG VA HYUNDAI MISOLIDA KORPORATIV STRATEGIYALAR TAHLILI.....	719
Abdulaziz Xolmirzayev	
RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLARDA TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI.....	724
Ergashev Azizxon Avazxon o'g'li	
TIJORAT BANK KREDITLARI ASOSIDA MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	731
Shodiyev Odiljon Salim o'g'li	
АНАЛИЗ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ООО «SAM PULSAR DISTRIBUTORS»	736
Мусаева Шоира Азимовна	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MAJBURIYATLAR, DAROMADLAR VA XARAJATLAR HISOBINING AMALDAGI HOLATI.....	743
Saidova Kamolat Farhodovna	
TIJORAT BANKLARINING CHAKANA XIZMATLARI TAHLILI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	747
Axmedov Sardorbek Abdulkarim o'g'li	

TIJORAT BANKLARINING CHAKANA XIZMATLARI TAHLILI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI

Axmedov Sardorbek Abdukarim o'g'li
Mustaqil tadqiqotchi
Angor tuman hokimligi "energiya" menejeri
E-mail: Nurmuhhammadmirzo0598@gmail.com

Annotatsiya. Jahonda tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga xizmat ko'rsatish tizimini rivojlantirish, zamonaviy raqamli bank xizmatlarini joriy etish hamda ularning sifatini oshirishga qaratilgan ilmiy izlanishlarga alohida e'tibor qaratilmoqda. Tijorat banklarida jismoniy shaxslarga ko'rsatiladigan chakana xizmatlar ko'lamini kengaytirish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish va mijozlarning bank xizmatlaridan qoniqish darajasini yuksaltirish banklarning raqobatbardoshligini ta'minlash hamda yuqori darajadagi loyallikka ega mijozlar bazasini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan chakana bank xizmatlarini samarali boshqarish, raqamli transformatsiya sharoitida ularni rivojlantirish va takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, jismoniy shaxslar, bank xizmatlari, chakana bank xizmatlari, raqamli bank xizmatlari, raqamli transformatsiya, xizmatlar sifati, takomillashtirish, uy xo'jaliklari sektori.

Аннотация. В мире особое внимание уделяется научным исследованиям, направленным на развитие системы обслуживания физических лиц коммерческими банками, внедрение современных цифровых банковских услуг и повышение их качества. Расширение спектра розничных услуг, предоставляемых физическим лицам, повышение качества банковского обслуживания и уровня удовлетворенности клиентов имеют важное значение для обеспечения конкурентоспособности банков и формирования клиентской базы с высоким уровнем лояльности. В данной статье анализируются вопросы эффективного управления розничными банковскими услугами, предоставляемыми коммерческими банками физическим лицам, а также направления их развития и совершенствования в условиях цифровой трансформации.

Ключевые слова: коммерческие банки, физические лица, банковские услуги, розничные банковские услуги, цифровые банковские услуги, цифровая трансформация, качество услуг, совершенствование, сектор домашних хозяйств.

Abstract. Worldwide, increasing attention is being paid to research aimed at developing commercial banks' services for individuals, introducing modern digital banking services, and improving their quality. Expanding the range of retail banking services provided to individuals, improving service quality, and increasing customer satisfaction are essential for strengthening banks' competitiveness and building a highly loyal customer base. This article analyzes the effective management of retail banking services provided by commercial banks to individuals and examines key directions for their development and improvement in the context of digital transformation.

Keywords: commercial banks, individuals, banking services, retail banking services, digital banking services, digital transformation, service quality, improvement, household sector.

KIRISH

Jahonda yuz berayotgan geomoliyaviy va geosiyosiy jarayonlarning kuchayishi sharoitida barqaror iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va aholining farovonligi hamda turmush darajasi sifatini ta'minlashda tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan chakana xizmatlar ko'lamining kengayishi roli oshib bormoqda. Shu bilan birga, jahonda moliyaviy bozorda raqobatning kuchayib borishi sharoitida tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga xizmat ko'rsatishni rivojlantirish masalalari hamda uy xo'jaliklari sektorining moliyaviy faolligi sezilarli tarzda ortib bormoqda.

O'zbekistonda so'nggi yillarda ishbilarmonlik muhitini yaxshilash va bank tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha tizimli ishlar olib borilmoqda. Mamlakatimizda ayni vaqtga kelib tijorat banklari biznes faoliyatida chakana biznes yo'nalishi sezilarli faollashganligini, shuningdek, bank bozorida biznes modeli asosan chakana xizmatlarga yo'naltirilganligini ko'rishimiz mumkin. Tijorat banklari tomonidan uy xo'jaliklari sektorini moliyalashtirish faolligi sezilarli tarzda ortib bormoqda. Xususan, 2020–2026-yillarda tijorat banklarida jismoniy shaxslarga chakana bank xizmatlari orqali yo'naltirilgan moliyaviy ko'maklarning umumiy kredit portfelidagi ulushi ushbu davr oralig'ida 9,3 foiz bandga oshib, 30,2 foizga yetganligini ta'kidlash lozim. Shu bilan birga, tijorat banklarida ushbu amaliyotdan olingan daromadlarning jami foizli daromadlar tarkibidagi ulushi 19,7 foizdan 34,6 foizgacha o'sganligi muhim ahamiyat kasb etadi¹.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Turli moliyaviy hamda iqtisodiy inqirozlar tufayli yuzaga kelgan cheklash choralari sharoitida jismoniy shaxslarga bank xizmatlarini ko'rsatish alohida ahamiyatga ega bo'lib, butun bank tizimini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlaridan hisoblanadi. Tijorat banklari faoliyati davomida duch kelayotgan barcha qiyinchiliklarga qaramay, ushbu yo'nalish yangi texnologiyalarni amaliyotga joriy etish va jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan xizmatlar ko'lamini kengaytirish hisobiga jadal rivojlanishda davom etmoqda.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda tijorat banklarining ahamiyati ko'proq namoyon bo'ladi, chunki moliyaviy bozorlar odatda kam rivojlangan sharoitda hamda aksariyat firmalar va kompaniyalar uchun banklar yagona asosiy moliya manbai hisoblanadi (Tobias va Themba, 2011). Rus olimasi N.V. Ptitsina o'zining ilmiy tadqiqotida hududlarda jismoniy shaxslarga bank xizmatlarini ko'rsatishni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlarini ochib bergan. Uning fikriga ko'ra, mezodarajada kredit tarixi bo'yicha hududiy byuro tashkil etish hamda hududiy banklar tomonidan aholiga ipoteka kreditlarini berishni faollashtirish ta'kidlangan.[1]

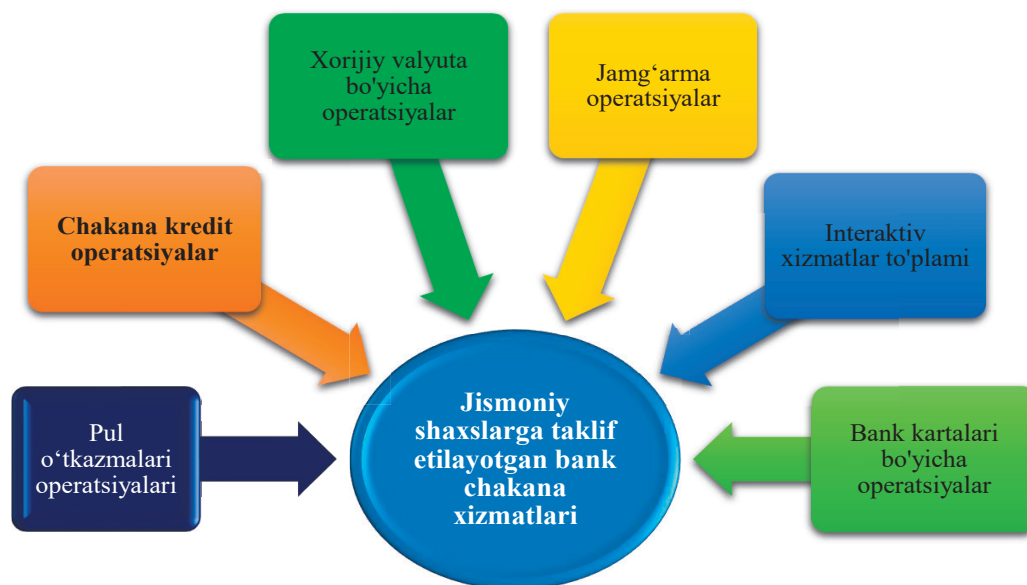
Mahalliy izlanishlarda tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratiladigan kreditlarning samaradorligini oshirish va jismoniy shaxslarga ajratilayotgan kreditlar sifatini yaxshilashga qaratilgan ko'plab fikrlar tadqiqotchi olimlar tomonidan keltirilgan. Mamlakatimiz iqtisodchi olimlari Sattorov O.B. (2018), Nafasov D.B. (2020), Ibroximov I.Sh. (2024), Rahimnazarov S.D. (2023), Ziyodilloev X.R. (2024) o'z ilmiy izlanishlarida tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirish, banklarning chakana xizmatlarini rivojlantirish masalalari, tijorat banklarining daromad bazasini mustahkamlash va tijorat banklari kredit portfelini optimallashtirish yo'nalishlariga alohida urg'u bergan.

“Chakana bank xizmati” yoki “riteyl” so'zining ma'nosi ko'pgina xorijiy tillarda turlicha talqin etiladi. “Retailing” atamasi ingliz tilida “chakana savdo” ma'nosini anglatrsa, “retailer” so'zi fransuz tilida “biron-bir narsani bo'laklarga bo'lish” degan ma'noni bildiradi. Ya'ni iqtisodchi olim D. Gilbertning fikricha, “chakana savdo bilan shug'ullanuvchi shaxs yirik hajmdagi tovarlarni olib, ularni individual iste'molchilarga sotish maqsadida kichik miqdorlarga taqsimlaydi. Bu bilan chakana savdoni ko'p takrorlanadigan savdo sifatida tasniflaydi. Shuningdek, tovar va xizmatlarning chakana savdosi yakuniy iste'molchilar uchun mo'ljallangan”, deb ko'rsatadi.

Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan xizmatlar bevosita bir qator ehtiyojlarni qondirishga xizmat qiladi. Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga xizmat ko'rsatishda, albatta, zamon talablari asosida, yangi zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda, mijozlarga qulayliklar yaratgan holda xizmat ko'rsatish banklararo raqobat bozorida muhim talablardan hisoblanadi. Aks holda, bankning mijoz uchun kurashda mag'lub bo'lishi holatiga olib kelishi mumkin.[2]

Quyida keltirilgan rasmda O'zbekiston tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan xizmatlar tasnifini keltiramiz (1-rasm).

1 O'zbekiston Markaziy Banki, “Kredit tashkilotlari prudensial nazorati departamenti” ma'lumotlari: “Bank tizimi daromadliligi tahlili”, 2026-yil 1-yanvar.

1-rasm. Tijorat banklarida ko'rsatilayotgan chakana xizmatlar tasnifi²

Izlanishlar shuni ko'rsatadiki, "Yangi O'zbekiston" bank tizimining kreditlari tarkibida uy xo'jaliklari sektorining kredit faolligi sezilarli tarzda ortib bormoqda. Statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda banklar biznes faoliyatida chakana biznes yo'nalishi sezilarli faollashganligini, shuningdek, bank bozorida biznes modeli asosan chakana xizmatlarga yo'naltirilganligini ko'rishimiz mumkin (Z. Umarov, 2024).[1] Sifatli bank xizmatlarining ko'rsatilishi banklar faoliyatining eng muhim yo'nalishlaridan hisoblanadi. Bu tijorat banklari faoliyatining salmoqli qismi va bank sektori yuksalishi omili hisoblanadi. Ushbu yo'nalish resurslarni jalb qilish usuli va manbai, shuningdek, ijobiy moliyaviy natija, ya'ni foyda olish maqsadida banklar tomonidan resurslarni to'g'ri joylashtirishda namoyon bo'ladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan chakana xizmatlarni samarali boshqarish va uni takomillashtirish masalalariga e'tibor qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi asosan ikkilamchi ma'lumotlar bazasi asosida olib borilgan. Maqolada keltirilgan tahlil ma'lumotlari O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari va Davlat statistika agentligi ma'lumotlariga tayanadi. Shuningdek, boshqa tadqiqotchi olimlar tomonidan tijorat banklari kreditlarini takomillashtirish va kredit portfelini boshqarishga doir olib borilgan ilmiy izlanishlarning natijalaridan ham keng foydalanilgan.

Shu bilan birga, tadqiqot metodologiyasi O'zbekiston Respublikasida tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga chakana xizmatlarni takomillashtirishga oid mavjud adabiyotlarni, shu mavzu bilan bog'liq statistik ma'lumotlarni tahlil qilishni o'z ichiga oladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Banklar tomonidan jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirishda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan "bank faoliyatining ilg'or xalqaro tajribasini o'rganish hamda bank xizmatlari va mahsulotlarining yangi turlarini joriy etish vazifasi berilgan". Qarorga asosan, respublikamizda so'nggi yillarda tijorat banklari tomonidan aynan jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan zamonaviy bank xizmatlarining sifatini oshirishga alohida ahamiyat berilmoqda. Bugungi kunda respublikamiz tijorat banklari tomonidan ko'rsatilayotgan bank xizmatlari hajmi yil sayin ortib bormoqda, jumladan, jismoniy shaxslarni kreditlash, jismoniy shaxslardan depozitlar qabul qilish, plastik kartochockalar bilan bog'liq xizmatlar va xalqaro pul o'tkazmalari kabi boshqa ko'plab chakana bank xizmatlariga talab kundan-kunga ortib bormoqda.

A.R. Norov boshchiligidagi bir guruh olimlarning fikricha, "bugungi kunda Respublikadagi tijorat banklarining asosiy faoliyati innovatsion bank mahsulotlarini joriy etishga qaratilgan. Pandemiya sababli raqobatning kuchayishi banklarni biznes-jarayonlarni boshqarishning eng yangi texnologiyalarini, shuningdek, qaror qabul

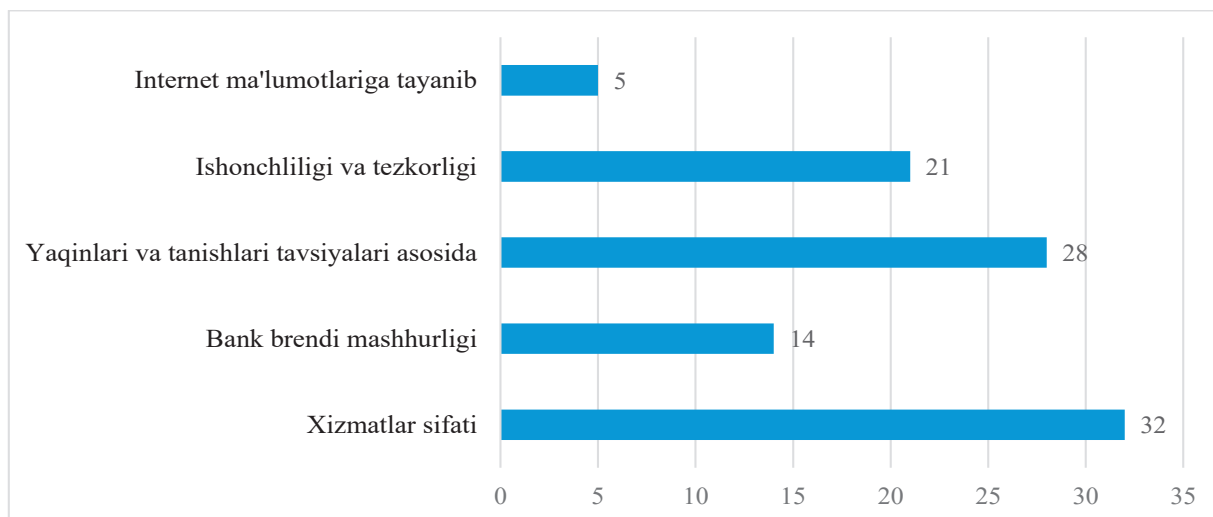
² Rahimnazarov S.D. (2024), "Tijorat banklarining chakana xizmatlarini rivojlantirish yo'llari", nomli monografiyasi ma'lumotlari asosida mustaqil tayyorlandi. Toshkent-2024. b-20.

qilishning avtomatlashtirilgan tizimlarini joriy etishga olib keldi". Innovatsion bank mahsulotlari tijorat bankini raqobat sharoitida boshqarishda muhim vosita bo'lib hisoblanadi.[1]

Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi (ITIM) tomonidan o'tkazilgan so'rov natijalariga ko'ra, O'zbekistonda bank xizmatlaridan foydalanuvchilarning qoniqish darajasi barqaror ravishda oshib bormoqda. Tadqiqotda O'zbekistonning barcha hududlaridan 1100 nafardan ortiq bank xizmatlaridan foydalanuvchilar ishtirok etdi, ularning mijozlarga taqdim etilgan turli yo'nalishlardagi xizmatlarga bo'lgan munosabati tahlil qilindi.

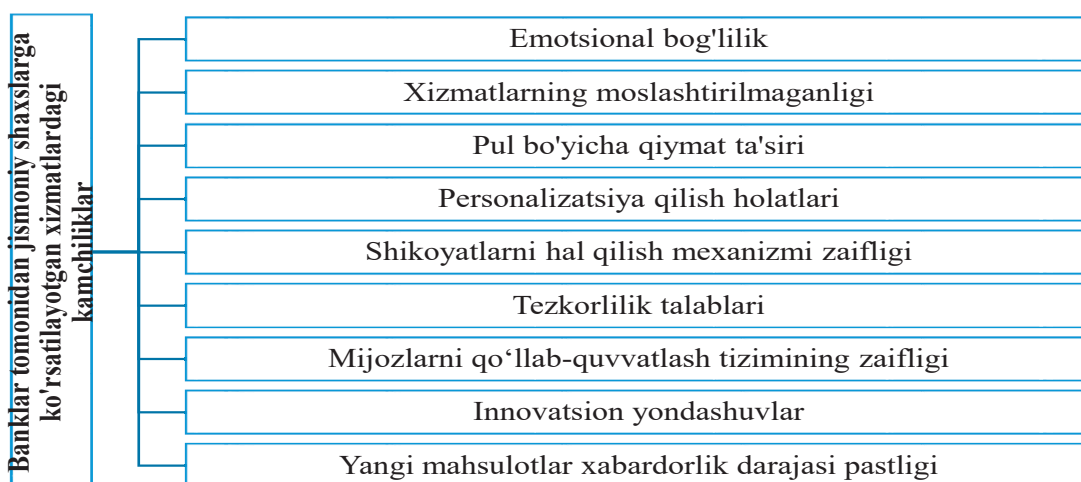
Quyida keltirilgan rasmda mamlakatimizda jismoniy shaxslar tomonidan tijorat banklari xizmatlarini tanlash omillarini Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi (ITIM) tomonidan o'tkazilgan so'rov natijalari asosida keltiramiz (2-rasm).

2-rasm. Jismoniy shaxslar tomonidan chakana xizmatlarini tanlash omillari, (%)³

Ta'kidlash lozimki, bank sohasi kuchli raqobatga duch kelmoqda va mijozlar bazasining tez-tez o'zgarishi asosiy muammo bo'lib qolmoqda. Mahsulotlar va xizmatlarni sotish va bank moliyaviy resurslarini taqdim etish bo'yicha mijozlarni diqqat bilan segmentatsiyalash zarurat bo'lib qoldi. Kuchli raqobat mijozlarning yuqori darajadagi iste'mol darajasidan kelib chiqqan holda zamonaviy bank faoliyatini yaratish, istiqbolli mijozlarga mahsulot va xizmatlarni targ'ib qilish, daromadlarni oshirish, sodiq mijozlar bazasini yaxshilashning samarali yo'llarini topishni talab qilmoqda.

Quyida keltirilgan 3-rasmda tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan bank xizmatlaridagi kamchiliklarning ayrim omillarini ko'rishimiz mumkin (3-rasm).

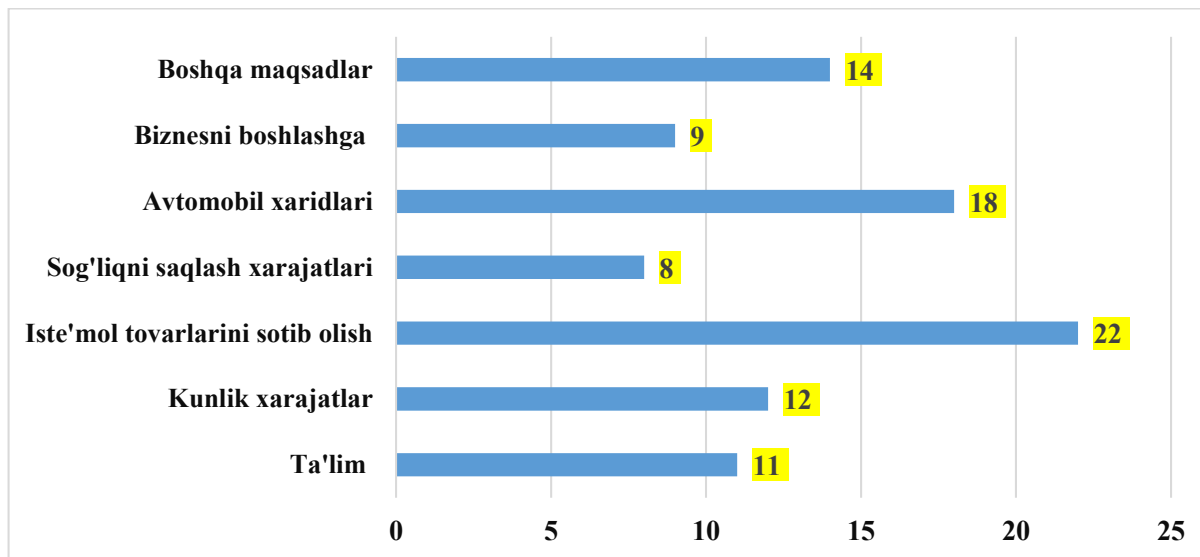
3-rasm. Jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan chakana bank xizmatlardagi ayrim kamchiliklar⁴

³ Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi (ITIM) tomonidan 2025-yilda o'tkazilgan so'rovnoma natijalari asosida mustaqil tayyorlardi.
⁴ Muallif tomonidan izlanishlar asosida mustaqil tuzilgan

Bugungi kunda tijorat banklari faoliyatini takomillashtirish ma'lumotlarga asoslangan o'sishni ta'minlash, aholiga yo'naltirilgan moliyaviy infratuzilmani zamonaviylashtirish bilan bevosita bog'liq. Biroq ko'plab banklar hali ham eskirgan axborot tizimlari va asosiy bank modullarining raqobatbardosh emasligi sababli mijozlarni jalb qilish va ular bilan samarali munosabatlar o'rnatish imkoniyatlaridan to'liq foydalana olmayapti. Olib borilgan so'rov natijalariga ko'ra, bankdagi jismoniy shaxslar vakillarining 95% qismi aynan ushbu infratuzilmaviy muammolar, ma'lumotlardan foydalanishning chegaralab qo'yilishi mijozga yo'naltirilgan o'sish strategiyalarini to'liq amalga oshirishga imkon bermayotganini bildirgan.

Quyida keltirilgan ma'lumotlarda olib borilgan izlanishlar natijalariga tayangan holda, uy xo'jaliklari tomonidan tijorat banklarida chakana xizmatlardan foydalanishning asosiy sabablari tahlili natijalarini ko'rishimiz mumkin (4-rasm).

4-rasm. Uy xo'jaliklari tomonidan chakana xizmatlardan foydalanishning asosiy sabablari, (foizda, oxirgi 12 oy ichida)⁵

Yuqoridagi fikrlarni inobatga olib, tijorat banklarining chakana xizmatlari bank va uning mijozlari uchun muhim dastaklardan biri ekanligini inobatga olib, jismoniy shaxslarga chakana xizmatlarni samarali shakllantirish va ularni takomillashtirib borish muhim vazifa hisoblanadi. Ta'kidlash kerakki, bugungi kunda chakana xizmatlar portfelini samarali shakllantirish bankning ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi va, shuningdek, asosiy muammosi hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, har qanday tijorat banki siyosatining yakuniy maqsadi optimal-muvofiqlashgan portfelini shakllantirishdir.[1]

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqorida keltirilgan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga chakana xizmatlar ko'rsatilishi aholining moliyaviy imkoniyatlarini kengaytiradi, ya'ni katta xaridlarni (uy, mashina, maishiy texnika) darhol amalga oshirish imkonini beradi. O'z daromadidan oshiq xarajatlarni vaqt bo'yicha teng taqsimlash imkonini yaratadi. Mamlakatda aholining ijtimoiy farovonligini oshiradi, ta'lim, sog'liqni saqlash, uy-joy sharoitlarini yaxshilash kabi ehtiyojlari qondiriladi. Shu bilan birga, aholining turmush darajasi va yashash sifati oshadi. Tadbirkorlikni rivojlantirishga ko'maklashadi, oilaviy yoki kichik biznes ochish uchun kredit mablag'lari manbai bo'lib xizmat qiladi. Yangi ish o'rinlari yaratilishiga sabab bo'ladi. Ta'kidlash lozimki, moliyaviy savodxonlikni oshiradi, kredit olish jarayoni orqali fuqarolar moliyaviy rejalashtirishni, byudjetni boshqarishni hamda qarzni mas'uliyat bilan boshqarishni yo'lga qo'yishadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Kredit tashkilotlari prudensial nazorati departamenti ma'lumotlari: "Bank tizimi daromadlilik tahlili". – Toshkent, 2023-yil 1-yanvar.
2. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Moliyaviy barqarorlik departamenti tomonidan tayyorlangan "Qarz yuki tahlili va xatarlar" ma'lumotlari. – Toshkent.

5 International Financial Corporation, "Financial Capability Survey", 2025. p-16.

3. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Statistik byulleten. – Toshkent, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022.
4. Ibroximov I.Sh. Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirish: PhD dissertatsiyasi. – Toshkent, 2024.
5. Rahimnazarov S.D. Tijorat banklarining chakana xizmatlarini rivojlantirish yo'llari: monografiya. – Toshkent, 2024. – B. 20.
6. Xanaliyev B.B. Tijorat banklarining daromad bazasini mustahkamlash yo'llari: PhD dissertatsiyasi. – Toshkent, 2024.
7. Mohammad J.M. Optimal Bank Loan Portfolio in Iranian's Banks // Research Journal of Finance and Accounting. – 2013. – Vol. 4, No. 2. – ISSN 2222-1697.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 8/2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>